

LAUSUNTO

Helsinki 3.4.2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viite: HE 7/2024 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Erica Mäkipää, erica.makipaa@soste.fi, p. 050 544 5771

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTE kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto ja tulla kuulluksi hallituksen esityksestä.

Hallituksen esitys: Esityksen mukaan alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien lisäksi myös enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut alkoholijuomat.

Tiivistelmä SOSTEn kannasta: SOSTE ei kannata hallituksen esityksen mukaista alkoholilain muuttamista. Alkoholin vähittäismyyntilupien laajentaminen enintään kahdeksanprosenttisiin juomiin lisää yksilöille ja yhteisöille kohdistuvia alkoholihaittoja, yhteiskunnan maksettavaksi tulevia kustannuksia ja kuormittaa sote-järjestelmän kantokykyä, poliisia ja oikeuslaitosta. Alkoholin saatavuuden lisääminen vie alkoholipolitiikkaa ennaltaehkäisevästä politiikasta seurauksia hoitavaan suuntaan, mitä ei voida pitää vastuullisena politiikkana.

Alkoholipolitiisilla päätöksillä on suuri merkitys koko väestön näkökulmasta

Toteutuessaan ehdotettu lakimuutos helpottaa alkoholin saatavuutta, edesauttaa alkoholin kulutuksen arkipäiväistymistä ja siten myös alkoholihaittoja. Näistä seuraa merkittäviä sekä välittömiä että välillisiä kustannuksia yhteiskunnalle. Julkisen sektorin kulujen lisääminen alkoholin myynnin laajentamisella on lähtökohtaisesti vastoin talouden sopeuttamistavoitteita.

Alkoholi ei ole tavallinen kulutushyödyke. Alkoholilla on monenlaisia vaikutuksia niin sosiaalisesti kuin terveydellisesti. Sen on todettu olevan yhteydessä ainakin 200 sairauteen ja se lisää myös tapaturmia. Alkoholi lisää terveyden eriarvoisuutta ja sen aiheuttama kuolleisuus selittää merkittävän osan sosioekonomisten ryhmien välisistä elinajanodotteiden eroista. Vaikka erityisesti haavoittuvat ryhmät altistuvat myynnin edistämiseksi ja alkoholihaittoille, alkoholin saatavuuden lisäämisellä on vaikutuksia koko väestön hyvinvoinnin ja terveyden tasoon ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen. Suurten väestöryhmien huono terveys vaarantaa työvoiman riittävyyden ja työkyvyn, kuormittaa terveys- ja hyvinvointipalveluja sekä etuusjärjestelmää. Nykyistä terveydenhuollon kriisiä ei tule syventää entisestään alkoholihaittojen aiheuttamalla lisäkuormituksella. Myös sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminta kuormittuisi lisää alkoholihaittojen lisääntyessä, koska niillä on merkittävä rooli osana yhteiskunnan turvaverkkoja.

Suuri enemmistö näkee alkoholihaittojen merkityksen

Syksyllä lausuntokierroksella ollutta alkoholilain muutosta kannattivat vain alkoholin myynnistä taloudellisesti hyötyvät toimijat. Esitystä vastustivat muun muassa poliisi, hyvinvointialueet ja sote-järjestöt. Muutosta eivät toivo laajasti myöskään kuluttajat. Nykyisen alkoholipolitiikan kannalla on 57 prosenttia ja tiukempaa politiikkaa haluaa 11 prosenttia. Väljempää alkoholipolitiikkaa kannattaa vain 26 prosenttia (Alkoholipoliittiset mielipiteet 2024).

Vaikuttavimmat keinot alkoholihaittojen vähentämiseksi

Pidättäytyminen kaupallisten intressien lisäämisestä alkoholimarkkinoilla on Sosiaali- ja terveysministeriön tieteellisen asiantuntijaryhmän raportissa 2023 esitetty toimi terveyserojen vähentämiseksi. Myös Maailman terveysjärjestö (WHO) on nostonut useasti esiin, että tutkitusti kustannustehokkaimmat tavat hillitä alkoholin aiheuttamia haittoja yhteiskunnalle ovat saatavuuden ja markkinoinnin sääntely sekä vero- ja hintapolitiikka.

Jotta alkoholihaittojen ehkäisy onnistuu parhaalla mahdollisella tavalla, koko yhteiskunnan tulee toimia asian hyväksi. Alkoholipoliittiset päätökset, jotka lisäävät koko väestön terveyttä ja hyvinvointia, tulisi nähdä yhteiskunnan menestystekijänä, jossa hyötyjinä ovat paitsi ihmiset, myös työ- ja elinkeinoelämä.